

Список використаних джерел:

1. Катеренчук О.В. Роль та місце ділової гри в навчанні англійської мови студентів юридичних спеціальностей /О.В. Катеренчук// Вісн. Черкас. ун-ту. Сер. Пед. науки.- 2009.- Вип. 145.- С. 52-55.
2. Максименко П.В. Методичні аспекти використання рольових ігор в системі інтенсивного навчання німецької мови /П.В. Максименко// Наук. пр. Донец. нац. техн. ун-ту. Сер. Педагогіка, психологія і соціол.- 2010.- Вип. 7.- С.165-171.

ЧИЖИКОВА О.В.

**РОЛЕВАЯ ИГРА КАК СПОСОБ РАЗВИТИЯ ТВОРЧЕСКИХ СПОСОБНОСТЕЙ
СТУДЕНТОВ – ПРАВОВЕДОВ МЕТОДАМИ ПРОБЛЕМНОГО ОБУЧЕНИЯ**

В статье раскрывается сущность ролевой игры как эффективного способа развития творческих способностей студентов в процессе иноязычной подготовки будущего правоведа.

Ключевые слова: творческие способности, проблемное обучение, ролевая игра, иностранный язык, проблемная ситуация, будущий правоведа.

СНУЗНУКОВА О. V.

**ROLE PLAYING AS A MEANS OF LEGIST STUDENTS' CREATIVE ABILITIES
DEVELOPMENT BY METHODS OF PROBLEM EDUCATION**

The article reveals the essence of role playing as an effective means of development of students' creative abilities in the process of a future legist's foreign language training.

Key words: creative abilities, problem education, role playing, foreign language, problem situation, future legist.

УДК 37.011.33

ЯСАК Т. М.

м. Нікополь, Україна

ОПТИМІЗАЦІЯ НАВЧАЛЬНО-ПІЗНАВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УЧНІВ ПРОФІЛЬНОЇ ШКОЛИ НА УРОКАХ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ЗАСОБАМИ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

У статті висвітлено дидактичний потенціал сучасних інформаційно-комунікаційних технологій, розглянуто реалізацію комп'ютерно зорієнтованих методів і засобів навчання, їх роль в оптимізації навчально-пізнавальної діяльності учнів профільної школи на уроках української мови.

Ключові слова: інформаційно-комунікаційні технології, комп'ютерно зорієнтовані методи навчання, оптимізація, навчально-пізнавальна діяльність, уроки української мови.

Постановка проблеми. З розвитком науки, збільшенням обсягу інформації актуалізація проблеми продукування інтелектуального багатства привела до необхідності інтенсифікації навчального процесу. Сучасний учень потребує такого навчання, яке забезпечувало б розвиток творчого мислення, самостійності й активності в навчальній діяльності, уміння набувати нові для себе знання. Урок української мови в профільній школі має бути технологічно досконалим (темп, раціональне використання часу), забезпечувати сприятливі умови для самоосвіти школярів (доцільний та ефективний добір дидактичного матеріалу), сприяти активній навчально-пізнавальній діяльності учнів, які мали б змогу виконувати роботу більшу за обсягом та інтенсивністю [1; 2; 5].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У науково-методичній літературі знаходимо численні роботи дослідників (В.Ю.Биков, Е.А.Вла-

сов, А.С.Демушкін, М.І.Жалдак, А.О.Кривошеєв, В.М.Мадзігон, О.М.Моргун, А.І.Підласий, Г.Т.Шелехова, О.В.Співаковський, М.І.Шерман та ін.), що присвячені проблемі застосування інформаційно-комунікаційних технологій у навчальному процесі. Науковці зазначають, що ІКТ відкривають нові можливості для індивідуалізації, інтенсифікації та диференціації навчання, якісного піднесення ефективності уроку, реалізації особистісно-зорієнтованого навчання, зумовлюють формування пізнавальних інтересів, забезпечують практично необмежені можливості повторення навчального матеріалу, а також тренування, сприяють збільшенню обсягів теоретичного матеріалу, упровадження науково-дослідної, пошукової, експериментальної, проєктної діяльності [3; 4; 7; 8].

Мета статті полягає у висвітленні реалізації комп'ютерно зорієнтованих методів і засобів навчання під час вивчення української мови у

профільній школі та з'ясуванні аспектів оптимізації навчально-пізнавальної діяльності учнів профільної школи засобами інформаційно-комунікаційних технологій.

Досягненню максимально можливих результатів за мінімальних часових витрат та інших ресурсів сприяє теорія оптимізації навчально-виховного процесу, яка орієнтує вчителя на чіткі рекомендації щодо вдосконалення всіх компонентів уроку — мети, змісту, методів, засобів, організаційних форм — з урахуванням диференціації навчальних можливостей учнів, вибору оптимального темпу навчання, формування позитивної мотивації [2; 3; 6]. Відтак проблема вдосконалення методів і форм навчальної роботи у школах профільного рівня набирає особливої значущості, що зумовлює необхідність застосування ефективних інноваційних методів і засобів навчання, які забезпечують інтенсифікацію, диференціацію та оптимізацію навчального процесу в профільній школі. Упровадження ІКТ у навчальний процес змінює діяльність як вчителя, так і учнів, впливаючи на зміст, структуру, форми й методи, значною мірою перебудовуючи взаємини між учасниками навчальної діяльності, адже йдеться про якісно новий рівень інформаційного й методичного забезпечення навчального процесу.

Проблема вдосконалення методів і форм навчальної роботи в профільній школі набирає особливої значущості. З появою комп'ютерів, мультимедійної проєкційної техніки та мережних засобів зв'язку методи навчання почали швидко розвиватися, видозмінюватися. В умовах інформатизації освіти з'явилися й набувають усе більшої популярності комп'ютерно зорієнтовані методи навчання.

Комп'ютерно зорієнтовані методи навчання — це способи взаємозв'язку діяльності суб'єктів навчання в інформаційно-комп'ютерному середовищі, що сприяють активізації та індивідуалізації навчально-пізнавальних дій тих, хто навчається. З-поміж комп'ютерно зорієнтованих методів навчання вирізняють такі:

- наочні комп'ютерно зорієнтовані методи навчання;
- комп'ютерно зорієнтовані методи навчального контролю і самоконтролю;
- проблемно-дослідницькі комп'ютерно зорієнтовані методи навчання;
- комп'ютерно-імітаційні методи навчання;
- методи організації проблемних дискусій у інформаційно-навчальному середовищі;
- комп'ютерне вивчення предмета [3, с.26].

На сучасному етапі розвитку інформаційних технологій **наочні комп'ютерно зорієнтовані методи навчання** базуються на використанні у

навчально-виховному процесі засобів мультимедіа, які доповнюються під час вивчення нового матеріалу так званими «е-лекціями» (електронними лекціями), тобто лекційним матеріалом, підготовленим з використанням засобів для створення електронних презентацій. Е-лекція тлумачиться як метод подання учням навчально-методичного матеріалу з використанням гіпертекстової, мультимедійної, супутникової технологій і програмних засобів створення презентацій.

Суттєвими перевагами е-лекцій є інтеграція в єдине інформаційно-навчальне середовище багатогранних видів інформації (текст, таблиці, ілюстрації, музика, анімація та ін.) з гіпертекстовою технологією подання їх аудиторії; можливість організації лекції з елементами проблемного навчання; швидкий зворотний зв'язок між учнем і вчителем; можливість швидкого виходу до інформації та комп'ютерно зорієнтованих засобів навчання, розміщених у мережі Інтернет.

На базі технології «електронної дошки» з'явилися методи проведення навчальних електронних симпозіумів, метод мультимедійних презентацій робіт учнів, що передбачають виступ з комп'ютерними презентаціями і захистом вирішення проблеми, що пропонується. У процесі вивчення синтаксису на етапі узагальнення і систематизації знань доцільно впроваджувати такі види завдань, що передбачають поєднання усного викладу матеріалу з комп'ютерною презентацією.

Комп'ютерно зорієнтовані методи навчального контролю і самоконтролю дають змогу перевіряти (контролювати) й коригувати якість засвоєння знань, умінь і навичок без безпосереднього втручання педагога, лише під його наглядом. У процесі контролю якості знань найдоречнішим є індивідуальний режим роботи: учень — комп'ютерна навчальна програма — учитель. Такий вид контролю є досить ефективним, оскільки заощаджує час для більшої кількості тренувальних вправ і завдань творчого характеру, є ефективною формою само- і взаємоконтролю. Уроки із використанням комп'ютерних форм контролю створюють умови для перевірки знань учнів (на різних етапах уроку, з різною навчальною метою), що дає змогу швидко й ефективно з'ясувати рівень знань з теми, об'єктивно оцінити їх глибину, оперативного скоригувати знання.

Кваліфіковане використання комп'ютерно зорієнтованих методів навчального контролю і самоконтролю забезпечує рівні умови учням у класах; зменшує до мінімуму суб'єктивізму того,

хто перевіряє; здійснює «зворотний зв'язок» — одержання інформації про стан засвоєння матеріалу, характер помилок, прогалин у знаннях; уможлиблює швидку одночасну перевірку знань багатьох учнів; охоплює широку сферу навчального матеріалу.

Технологічність і надзвичайна інформативність комп'ютерно зорієнтованих методів навчального контролю і самоконтролю сприяють не тільки контролю за якістю засвоєння навчального матеріалу, а й дозволяють спостерігати динаміку процесу формування знань учня, виявити його індивідуальні особливості, розробити гнучку стратегію його подальшого навчання, прогнозувати його наслідки.

Завдяки появі мережних засобів зв'язку та всесвітньої мережі Інтернет нині у навчально-виховному процесі шкіл успішно впроваджуються **проблемно-дослідницькі комп'ютерно зорієнтовані методи навчання**, які сприяють реалізації творчого ставлення учнів до проблемно-дослідницької діяльності. Комп'ютерні комунікації сприяють активному застосуванню таких методів навчання, як дискусії, моделювання, форуми, проектні групи, ділові ігри, відеоконференції, прогресивні семінари та вебінари, дослідницькі й проблемні методи та ін.

Одним із ефективних засобів реалізації активної мисленнєвої діяльності учнів є пошукові дослідницькі завдання випереджувального характеру, в основі впровадження яких лежать пошуковий і дослідницький методи, які дають змогу учневі не репродуктивно сприймати нове, а спонукають, розвиваючи набуті раніше вміння й навички, самостійно здобувати нові знання, інформацію, творчо все це опрацьовувати. Реалізації пошуково-дослідницьких завдань на уроках мови сприяє застосування електронних словників, енциклопедій, довідників, мережі Інтернет, що містять значний обсяг інформації та можуть використовуватись учнями для підготовки рефератів, повідомлень, науково-дослідних робіт.

Проблемно-дослідницькі комп'ютерно зорієнтовані методи навчання доцільно застосовувати під час написання учнями науково-дослідницьких та творчих робіт, що дає змогу додатково стимулювати талановитих школярів до подальшого професійно зорієнтованого навчання.

З-поміж проблемно-дослідницьких комп'ютерно зорієнтованих методів навчання доцільно вирізнити метод проектів. Дослідники цього методу обґрунтовують проекти за провідною діяльністю, предметно-змістовною сферою знань, характером координації, кількістю учасників та тривалістю виконання [7,с.71]. Метод

проектів уможлиблює реалізацію особистісно зорієнтованого підходу в освіті й сприяє формуванню вміння адаптуватися до швидкозмінних умов життя людини в інформаційному суспільстві, допомагає вирішувати самостійно чи в колективі певну проблему з обов'язковою презентацією та захистом результатів. Саме інформаційні технології дають змогу повною мірою розкрити його педагогічні й навчальні функції, реалізувати закладені в ньому потенційні можливості. З'явився новий різновид методу проектів — метод телекомунікаційних проектів, спрямований здебільшого на колективну самостійну позаурочну діяльність тих, хто навчається, в інформаційно-навчальному середовищі в процесі співробітництва. Упровадження цього методу ґрунтується на сучасних мережних засобах зв'язку та інформаційно-довідкових, навчальних, наукових електронних ресурсах, що знаходяться у всесвітній мережі Інтернет і допомагають учням швидко знаходити потрібну інформацію під час проектної діяльності.

До комп'ютерно зорієнтованих методів навчання належать також **комп'ютерно-імітаційні методи навчання**, які застосовуються з метою активізації навчально-пізнавальної діяльності. Найпопулярнішими з-поміж них є ділові комп'ютерні ігри, що сприяють моделюванню учнями різних ситуацій, уможлиблюють проектувати способи дій в умовах конкретних навчальних моделей, демонструвати процес систематизації теоретичних знань під час вивчення певної проблеми. Ділова комп'ютерна гра — це імітація на комп'ютері реальних виробничих ситуацій і процесів (економічних, педагогічних, фінансових тощо), які можуть зустрітись учасникам гри в реальній професійній діяльності. Метою ділової комп'ютерної гри може бути навчання учасників тих чи інших прийомів професійної діяльності та оптимальних варіантів дій у різних умовах. Цей метод навчання має високу ефективність у навчальному процесі.

З появою мережних засобів швидкої організації міжособистісних комунікацій — електронної пошти, форумів, чатів — навчальна дискусія поступово переміщується з аудиторії у середовище Інтернет. Саме тому входять у практику шкіл **методи організації проблемних дискусій** з використанням мережних засобів зв'язку, суть яких полягає в обміні поглядами суб'єктів навчання з конкретної проблеми, створення ситуації пізнавальної суперечки. Відтак виникає більший інтерес в учнів як до теми, так і до процесу учіння, створюються умови здобуття нових знань [5, с.317]. До таких методів нами віднесено дебати, дискусійні групи, «мозкові атаки»,

комп'ютерні конференції, вебіари, форуми, організовані в мережному середовищі. Це методи, для яких характерна активна взаємодія між усіма учасниками навчального процесу.

Значення цих методів та інтенсивність їх застосування істотно зростає з розвитком навчальних телекомунікаційних технологій. Розвиток цих методів пов'язаний з проведенням навчальних колективних дискусій і конференцій, що допомагають учням учитися відстоювати свої думки та стверджуватися у прийнятих рішеннях.

Практичні методи навчання, що передбачають самостійну роботу учнів у інформаційно-навчальному середовищі, кваліфікуються як **комп'ютерне вивчення предмета**. Поширеним комп'ютерно зорієнтованим методом вивчення дисципліни є робота з електронними засобами навчання, що знаходяться безпосередньо на персональному комп'ютері чи в мережі Інтернет, а саме: електронні підручники, комп'ютерні програми навчального призначення, гіпертекстові навчально-методичні матеріали, електронні енциклопедії, довідники, словники, інформаційні системи й бази даних.

Ураховуючи критерії оптимального добору методів навчання, розроблених сучасними лінгводидактами, відбір учителем комп'ютерно зорієнтованих методів навчання доцільно здійснювати з урахуванням:

- 1) вільного доступу кожного учня до комп'ютерно зорієнтованого навчально-методичного забезпечення дисципліни, у яких реалізовані нелінійний доступ до навчальної інформації та вільний її вибір, оперативні зворотні зв'язки, передбачена адаптація до індивідуальних особливостей учнів;
- 2) визначення лінгводидактичної доцільності у застосуванні ІКТ, ступеня комп'ютеризації навчального процесу;
- 3) оптимального поєднання комп'ютерно зорієнтованих методів з традиційними методами навчання;
- 4) активного залучення учнів до проектної діяльності (індивідуальної чи в малих групах) з організацією суб'єкт-суб'єктної та суб'єкт-об'єктної взаємодій в інформаційно-навчальному середовищі;
- 5) забезпечення в процесі навчання учнів в інформаційно-навчальному середовищі автономної роботи (повної, обмеженої, часткової).

Методично правильний вибір методів навчання, добір наочності, навчальних програм, алгоритмів дає змогу вирішити такі завдання, як мобілізація навчально-пізнавальної активності учнів, уведення новизни в навчальний процес, підвищення зацікавленості до предмета, створення умов для розвитку індивідуальності

учнів, їхнього збагачення інструментарієм самопізнання й самовдосконалення.

Оптимізація процесу навчання української мови у 11 класі профільної школи обумовлена широким спектром дидактичних переваг ІКТ:

- можливість опанування учнями більшого обсягу інформації, структурування теоретичного матеріалу, вивчення його укрупненими частинами за допомогою узагальнюючих таблиць, алгоритмів, схем;
- застосування ІКТ для унаочнення під час пояснення нового матеріалу вивільняє час для збільшення об'єму мовного тренування, яке, відповідно, прискорює процес засвоєння та поглиблення знань учнів;
- виконання учнями автоматизованих навчально-тренувальних вправ та тестів заощаджує навчальний час, папір та механічну енергію учнів на користь активізації розумової енергії для виконання творчих, пошуково-дослідницьких завдань;
- можливість індивідуалізації, диференціації навчання;
- забезпечення сприятливих умов для виконання впродовж заняття значно більшого обсягу навчальної роботи порівняно із тими уроками, де ІКТ не застосовуються;
- наявність оперативного й масового контролю за засвоєнням навчального матеріалу.

Постійно отримуючи інформацію «зворотного зв'язку», згідно з принципом оптимізації навчання, учитель має змогу оперативно трансформувати навчальний процес, структурувати його, обирати спектр необхідних методів і засобів навчання з метою пристосування їх для конкретної аудиторії і завдяки цьому досягти бажаних (запланованих) результатів педагогічного впливу. Отже, інформаційна ємність, посилення активної розумової діяльності та самостійності учнів; міцність засвоєння мовних та мовленнєвих знань, їх поглиблення та вдосконалення; зменшення часу, витраченого на досягнення певних навчальних цілей; підвищення інтересу й загальної мотивації до навчання, — все це переконливо засвідчує оптимізацію навчально-пізнавальної діяльності учнів 11 класу профільної школи засобами ІКТ.

Перспективи подальших пошуків у напрямку дослідженнями вбачаємо у вдосконаленні комп'ютерно зорієнтованих методів і форм навчальної роботи в профільній школі, які постійно розвиваються і видозмінюються, а також у подальшому розробленні й удосконаленні комп'ютерно зорієнтованих засобів із української мови.

Література

1. Бабанский Ю.К. Оптимизация учебно-воспитательного процесса: Методические основы / Ю.К.Бабанский. — М., 1982. — 192с.

2. Караман С.О. Зміст і технологія навчання української мови в гімназії: дис. ... доктора пед. наук: 13.00.02 / Станіслав Олександрович Караман; НПУ ім. М.П. Драгоманова. — К., 2000. — 425с.
3. Коваль Т. І. Підготовка викладачів вищої школи: інформаційні технології у педагогічній діяльності: навч.-метод. посіб. / Коваль Т.І., Сисоєва С.О., Сущенко Л.П. — К.: Вид. цент КНЛУ, 2009. — 380с.
4. Комп'ютерно орієнтовані системи навчання: зб. наук. праць / Редкол. — К.: НПУ ім. М.П. Драгоманова. — 2003. — Вип.7. — 486с.
5. Мойсеюк Н. Є. Педагогіка: навч. посіб. / Н.Є. Мойсеюк. — К., 2001. — 608с.
6. Моргун О. М. Комп'ютерний підручник як новий дидактичний засіб /О. М. Моргун, А. І. Підласий // Педагогіка і психологія. —1994. — № 1. — С.117-124.
7. Полат Б. С. Новые педагогические и информационные технологии в системе образования: учеб. пособ. для студ. пед. вузов и системы повыш. квалиф. пед. кадров / Б.С.Полат, М.Ю.Бухаркина, М.В.Моисеева, А.Е.Петров; под ред. Е.С.Полат. — М.: Издательский центр «Академия», 2000. — 272с.
8. Спиваковский О. В. Педагогические программные средства: объектно-ориентированный подход /О. В. Спиваковский// Информатика и образование — 1990. — № 2. — С.71-73.

ЯСАК Т. Н.

ОПТИМИЗАЦИЯ УЧЕБНО-ПОЗНАВАТЕЛЬНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ УЧАЩИХСЯ ПРОФИЛЬНОЙ ШКОЛЫ НА УРОКАХ УКРАИНСКОГО ЯЗЫКА СРЕДСТВАМИ ИНФОРМАЦИОННО-КОММУНИКАЦИОННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ

В статье освещен дидактический потенциал современных информационно-коммуникационных технологий, рассмотрена реализация компьютерно ориентированных методов и средств обучения, их роль в оптимизации учебно-познавательной деятельности учащихся профильной школы на уроках украинского языка.

Ключевые слова: информационно-коммуникационные технологии, компьютерно ориентированные методы обучения, оптимизация, учебно-познавательная деятельность, уроки украинского языка.

YASAK T. N.

OPTIMIZATION OF STUDENT'S EDUCATIONAL AND COGNITIVE ACTIVITY AT THE LESSONS OF UKRAINIAN LANGUAGE AT A SPECIALIZED SCHOOL BY MEANS OF INFORMATION-COMMUNICATIVE TECHNOLOGIES

The article deals the didactic potential of modern information – communicative technologies, realization of the computer focused methods and means of teaching, their role in optimization of educational and cognitive activity of students at the lessons of Ukrainian language at a specialized school.

Key words: information-communication technologies, computer oriented teaching methods, optimization, educational and cognitive activity, Ukrainian language.

УДК 002.8(001.378):37

ПЕТЛЮВАНА Л. Л.

м. Хмельницький, Україна

ПРИНЦИПИ ПОБУДОВИ ПЕДАГОГІЧНОЇ СИСТЕМИ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ ДІЛОВОЇ АНГЛІЙСЬКОЇ

У статті виділено ряд методологічних принципів навчання характерних для усієї системи вищої професійної освіти та визначено групи загальнонаукових принципів, що лежать в основі професійного навчання. Виділено групи дидактичних принципів, що визначають зміст, форми, методи, напрями педагогічної дії на особу та характер зв'язків окремих компонентів системи навчання ділової англійської мови та визначено групи спеціальних методичних принципів, що забезпечують формування необхідного рівня професійної компетентності економістів-менеджерів в галузі ділової англійської мови.

Ключові слова: принципи навчання, вища професійна освіта, ділова англійська мова, професійна компетентність.

Постановка проблеми. Діюча в Україні система підготовки фахівців у галузі економіки об'єктивно вимагає перегляду устояних змісту, структури, організації, принципів взаємозв'язку з практикою, тощо. Розв'язання цього завдання безпосередньо пов'язане з принципами побудови педагогічної системи професійного навчання ділової англійської мови, яка забезпечить досягнення високої якості і гарантованих результатів професійного навчання. Останніми роками перед вищою школою України стоїть завдання

переходу до формування фахівців-професіоналів, які поєднували б глибокі фундаментальні теоретичні знання і ретельну практичну підготовку. Особливого значення набуває проблема якості підготовки випускників вищих навчальних закладів у зв'язку з їхньою майбутньою багатofункціональною діяльністю.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемам дослідження принципів професійного навчання, у тому числі іноземної мови, присвячені праці О.Миролюбова, М.Гончарова, Є.Го-